

ՖՀՄՄԿ Մեկնաբանություն 1

Փոփոխություններ ապագործարկման, վերականգնման և նմանատիպ գոյություն ունեցող պարտավորություններում

Հղումներ

- ՀՀՄՍ 1 Ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացում (2007 թվին վերանայված տարբերակ)
- ՀՀՄՍ 8 Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն, փոփոխություններ հաշվապահական հաշվառման գնահատումներում և սխալներ
- ՀՀՄՍ 16 Հիմնական միջոցներ (2003 թվին վերանայված տարբերակ)
- ՀՀՄՍ 23 Փոխառության ծախսումներ
- ՀՀՄՍ 36 Ակտիվների արժեզրկում (2004 թվին վերանայված տարբերակ)
- ՀՀՄՍ 37 Պահուստներ, պայմանական պարտավորություններ և պայմանական ակտիվներ

Նախապատմություն

1 Շատ կազմակերպություններ ունեն հիմնական միջոցների ապատեղակայման, հեռացման կամ վերականգնման պարտականություններ: Սույն մեկնաբանության մեջ տվյալ տեսակի պարտականությունները անվանվում են <<ապագործարկման, վերականգնման և նմանատիպ պարտավորություններ>>: Ըստ ՀՀՄՍ 16-ի՝ հիմնական միջոցի սկզբնական արժեքը ներառում է հիմնական միջոցի ապատեղակայման, հեռացման և տեղանքի վերականգնման նախնական գնահատված ծախսումները, որոնց իրականացման պարտականությունները կազմակերպությունը ստանձնում է կա մ հիմնական միջոցի ձեռքբերման պահին, կա մ հետագա ժամանակահատվածում՝ որպես հետևանք այն բանի, որ տվյալ հիմնական միջոցը օգտագործվում է պաշարներ արտադրելուց բացի այլ նպատակով: ՀՀՄՍ 37-ը պարունակում է պահանջներ ապագործարկման, վերականգնման և նմանատիպ պարտավորությունների չափման վերաբերյալ: Սույն մեկնաբանությունը տրամադրում է ուղեցույց ապագործարկման, վերականգնման և նմանատիպ գոյություն ունեցող պարտավորությունների չափման փոփոխությունների ազդեցությունը հաշվառելու վերաբերյալ:

Գործողության ոլորտ

2 Սույն մեկնաբանությունը կիրառվում է ապագործարկման, վերականգնման և նմանատիպ գոյություն ունեցող այն պարտավորությունների նկատմամբ, որոնք՝

- ա) ճանաչվել են որպես հիմնական միջոցի սկզբնական արժեքի մաս՝ ըստ ՀՀՄՍ 16-ի.
- բ) ճանաչվել են որպես պարտավորություն՝ ըստ ՀՀՄՍ 37-ի:

Օրինակ՝ ապագործարկման, վերականգնման և նմանատիպ պարտավորություն կարող է գոյություն ունենալ գործարանի ապագործարկման, հանքարդյունաբերող ընկերությունների կողմից շրջակա միջավայրի վերականգնման կամ սարքավորումների հեռացման համար:

Հարցադրում

3 Սույն մեկնաբանությունը քննարկում է այն խնդիրը, թե ինչպես պետք է հաշվառվի հետևյալ դեպքերի ազդեցությունը ապագործարկման, վերականգնման և նմանատիպ գոյություն ունեցող պարտավորությունների չափման փոփոխության վրա՝

- ա) պարտավորության մարման համար պահանջվող տնտեսական օգուտներ մարմնավորող միջոցների (օրինակ՝ դրամական հոսքեր) արտահոսքի գնահատման փոփոխություն.

- բ) ընթացիկ շուկայական գեղջման դրույքի փոփոխություն, ինչպես այն նկարագրված է ՀՀՄՍ 37-ի 47-րդ պարագրաֆում (այն ներառում է ժամանակի մեջ դրամի փոփոխության ազդեցությունը և պարտավորությանը հատուկ ռիսկերը):
- գ) աճ, որն արտացոլում է անցած ժամանակը (որը նաև կոչվում է գեղջման հետադարձում):

Փոխհամաձայնություն

- 4 Ապագործարկման, վերականգնման և նմանատիպ գոյություն ունեցող պարտավորությունների չափման փոփոխությունները, որոնք պարտավորության մարման համար անհրաժեշտ տնտեսական օգուտներ մարմնավորող միջոցների արտահոսքի գնահատված գումարի կամ ժամանակի փոփոխությունների կամ գեղջման դրույքի փոփոխության հետևանք են, պետք է հաշվառվեն 5-7-րդ պարագրաֆներին համապատասխան:
- 5 Եթե ակտիվը չափվում է ինքնարժեքի մոդելով, ապա`
 - ա) պարտավորության փոփոխությունները պետք է ավելացնեն կամ նվազեցնեն համապատասխան ակտիվի արժեքը հաշվետու ժամանակաշրջանում, և ենթակա են բ) կետի կիրառմանը:
 - բ) ակտիվի արժեքից նվազեցվող գումարը չպետք է գերազանցի ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը: Եթե պարտավորության նվազումը գերազանցում է ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը, ապա այդ գերազանցող մասը պետք է անմիջապես ճանաչվի շահույթում կամ վնասում:
 - գ) Եթե ճշգրտման արդյունքում ակտիվի արժեքը աճում է, կազմակերպությունը պետք է հաշվի առնի, թե արդյոք այդ փաստը համարվում է հայտանիշ այն բանի, որ ակտիվի նոր հաշվեկշռային արժեքը ամբողջովին փոխհատուցելի չէ: Եթե սա այդպիսի հայտանիշ է, ապա կազմակերպությունը պետք է իրականացնի ակտիվի արժեզրկման ստուգում` գնահատելով դրա փոխհատուցվող գումարը, և պետք է հաշվառի արժեզրկումից կորուստ` ըստ ՀՀՄՍ 36-ի:
- 6 Եթե ակտիվը չափվում է վերագնահատման մոդելով, ապա`
 - ա) պարտավորության փոփոխությունները պետք է փոխեն ակտիվի վերագնահատումից աճի մնացորդը կամ նախկինում ճանաչված նվազեցումը, այնպես որ`
 - (i) պարտավորության նվազեցումը պետք է ճանաչվի այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում և ավելացնի վերագնահատումից աճի մնացորդը սեփական կապիտալում, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ այն պետք է ճանաչվի շահույթում կամ վնասում այնքանով, որքանով կհակադարձի նախկինում շահույթում կամ վնասում ճանաչված վերագնահատումից նվազեցումը և ենթակա է բ) կետի կիրառմանը:
 - (ii) պարտավորության ավելացումը պետք է ճանաչվի շահույթում կամ վնասում, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ այն ենթակա է ճանաչման այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում, և նվազեցնի վերագնահատումից աճի մնացորդը սեփական կապիտալում` վերագնահատումից աճի մնացորդում տվյալ ակտիվին վերաբերվող կրեդիտային մնացորդի չափով:
 - բ) այն դեպքում, երբ պարտավորության նվազեցումը գերազանցում է ակտիվի այն հաշվեկշռային արժեքը, որը կլինի ճանաչված, եթե ակտիվը հաշվառվեր ինքնարժեքի մոդելով, գերազանցող մասը պետք է ճանաչվի շահույթում կամ վնասում:
 - գ) պարտավորության փոփոխումը հայտանիշ է, որ ակտիվը, հնարավոր է, ունենա վերագնահատման կարիք, որպեսզի հաշվեկշռային արժեքը էականորեն չտարբերվի հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում իրական արժեքից: Այդպիսի վերագնահատումները պետք է հաշվի առնվեն շահույթում կամ վնասում, կամ ըստ ա) կետի այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում ճանաչվելիք գումարները որոշելիս: Եթե վերագնահատումը անհրաժեշտ է, ապա այդ դասի բոլոր ակտիվները պետք է վերագնահատվեն:

- դ) ՀՀՄՍ 1-ը պահանջում է բացահայտումներ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում յուրաքանչյուր այլ համապարփակ եկամտի կամ ծախսի հոդվածի վերաբերյալ: Որպեսզի տվյալ պահանջը բավարարվի, վերազնահատումից աճի փոփոխությունները, որոնք ծագում են պարտավորության փոփոխությունից, պետք է առանձին ներկայացվեն և բացահայտվեն որպես այդպիսին:
- 7 Ակտիվի մաշվածության ենթակա ճշգրտված գումարը մաշվում է ակտիվի օգտակար ծառայության ընթացքում: Հետևաբար, այն պահին, երբ ակտիվը հասնում է իր օգտակար ծառայության ժամկետի վերջին, դրա հետ կապված պարտավորությունների հետագա բոլոր փոփոխությունները պետք է ճանաչվեն շահույթում կամ վնասում այն ժամանակ, երբ դրանք տեղի են ունենում: Այս դրույթը կիրառվում է թե՛ ինքնարժեքի մոդելի, թե՛ վերազնահատման մոդելի դեպքում:
- 8 Զեղչման պարբերական հետադարձումը պետք է ճանաչվի շահույթում կամ վնասում որպես ֆինանսական ծախս այն ժամանակ, երբ դա տեղի է ունենում: ՀՀՄՍ 23-ով նախատեսված կապիտալացումը այս դեպքում չի թույլատրվում:

Ուժի մեջ մտնելը

- 9 Սույն մեկնաբանությունը կազմակերպությունը պետք է կիրառի 2004 թվականի սեպտեմբերի 1-ից կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ֆինանսական հաշվետվությունների նկատմամբ: Ավելի վաղ կիրառումը խրախուսվում է: Եթե կազմակերպությունը սույն մեկնաբանությունը կիրառման մեջ է դնում 2004 թվի սեպտեմբերի 1-ից առաջ, ապա նա պետք է բացահայտի այդ փաստը:
- 9Ա ՀՀՄՍ 1-ը (2007 թվականին վերանայված տարբերակով) փոփոխել է ՖՀՄՍ-ներում կիրառվող տերմինները: Բացի այդ այն հանգեցրել է 6-րդ պարագրաֆի փոփոխությանը: Կազմակերպությունը պետք է այդ փոփոխությունները կիրառի 2009 թվի հունվարի 1-ին կամ դրան հաջորդող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Եթե կազմակերպությունը ՀՀՄՍ 1-ը (2007 թվականին վերանայված տարբերակով) կիրառում է ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, ապա փոփոխությունները նույնպես պետք է կիրառվեն նույն ժամանակաշրջանի համար:

Անցում

- 10 Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխությունները պետք է հաշվառվեն *<<Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն, փոփոխություններ հաշվապահական գնահատումներում և սխալներ>>* ՀՀՄՍ 8-ի պահանջների համաձայն¹:

¹ Եթե որևէ կազմակերպությունը սույն մեկնաբանությունը կիրառում է 2005 հունվարի 1-ից առաջ սկսված հաշվետու ժամանակաշրջանի համար, ապա այն պետք է առաջնորդվի ՀՀՄՍ 8-ի նախորդ տարբերակով, որը կոչվում էր *<<Հաշվետու ժամանակաշրջանի գուտ շահույթ կամ վնաս, էական սխալներ և փոփոխություններ հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության մեջ>>*, եթե կազմակերպությունը չի կիրառում այդ ստանդարտի վերանայված տարբերակը այդ ժամանակաշրջանի համար: